

SUMARI

<i>Pròleg</i> , de Joan Graell	9
<i>Els camins de Déu</i> , de Rosa Maria Gurrera Martínez ...	13
<i>En Martí i el submarí</i> , d'Adrià Aguacil Portillo	23
<i>El llegat</i> , d'Àngels Farrero Biel	33
<i>El meu primer japonès</i> , Carles Castell Puig	45
<i>Jo demano pel Lluís Puigdefolch Cabestany</i> , de Farners Casas i Fontcuberta	53
<i>Ífari</i> , <i>el Primer</i> , de Jacint Bofias i Alberch	61
<i>El meu Cristino</i> , de Joan Pinyol Colom.....	71
<i>Un dia a la vida de Mi Senyora Josep</i> , de Joan Vicens i Pueyo	79
<i>Les papallones</i> , de Joaquim Casal Fàbrega	89
<i>Error celestial</i> , de Josep M. Seró Domènech	99
<i>La tenacitat</i> , de M. Carmen Sàez Lorente.....	107
<i>Vellut vermell</i> , Marta Amigo i Olmos	111
<i>La dona més bonica del món</i> , de Marta Tarrés Abella.....	121
<i>El davantal brut</i> , de Montse Milan Moliné	129
<i>Maig de 1348</i> , de Pol Borrell Falcó	137
<i>Trenta-dos peus</i> , de Ramon Gallart Palau.....	145
Índex d'il·lustracions	151
Premis Vent de Port (1994-2019).....	153
Autors del Vent de Port (1994-2019)	155

PRÒLEG

Una nova tradició narrativa

Com marca la tradició, em correspon d'escriure unes línies, com a guanyador del premi de l'edició anterior, que precedeixin els setze contes seleccionats en la vint-i-sisena convocatòria del Premi Vent de Port. Una tasca prou exigent, si vull que les meves paraules no desmereixin les de les narracions que llegireu tot seguit.

Al llibre *Com llegir i perquè* (Anagrama/Empúries, 2000), el crític nord-americà Harold Bloom (autor del celebrat i polèmic *El cànon occidental*) defineix el conte modern com a deutor o seguidor de dues tradicions rivals: la de Txékhov i la de Kafka-Borges. Ens diu Bloom que quan el conte segueix la línia de Txékhov és impressionista i el seu realisme està dominat per la percepció i la sensació, per la delicadesa formal i la reflexió tètrica. Per contra, quan el patró dels contes s'emmiralla en la fantasmagoria de Kafka o en l'artifici de Borges, el món no és altra cosa que una mera il·lusió especulativa o un laberint o un mirall que reflecteix altres miralls. Poques vegades en un mateix conte hi podem identificar les dues tradicions; i no sempre resulta fàcil distingir entre l'una i l'altra. Això ho comprovareu tot seguit.

Els setze contes d'aquest recull pertanyen gairebé tots a un d'aquests dos estils. Per citar-ne alguns, a la banda txekhoviana hi trobem «La tenacitat», un conte d'ambient rural que se serveix de la sobrietat narrativa per mostrar el coratge d'una dona que, malgrat que li pugui costar la vida, defensa amb fermesa la possessió d'una franja de terra en un racó de món dominat per la violència i la incomprensió dels homes. D'una manera semblant, «El meu Cristino» narra l'enfrontament generacional entre dos

homes d'una mateixa casa. El fil argumental, que parteix de la constatació d'un suïcidi, desencadena una tragèdia sangonenta de principi a fi. A «Jo demano pel Lluís Puigdefolch Cabestany», una vídua rep una trucada telefònica en què li reclamen una factura impagada d'una joieria que li provocarà la ruïna emocional. El protagonista de «Maig de 1348» descriu en un dietari com es fica dins de casa seva l'epidèmia de Pesta Negra que va devastar la població de Barcelona a mitjan segle XIV. Entre els contes deutors de la tradició kafkiana-borgesiana, «Ífarris, el primer» s'identifica com un exponent clar de l'univers borgesià: malgrat l'aparença superficial i frívola que presenta la trama del conte (un escriptor crea un cargol filòsof que vol aprendre a ballar rock, el qual adquireix cos i consciència més enllà del text), l'argument es fonamenta en la preexistència de mons paral·lels i deixa intersticis oberts a l'especulació filosòfica. La influència d'aquesta tradició també es fa palpable, tot i que d'una manera més lleu i delicada, al conte «El meu primer japonès», que experimenta amb la ironia com a forma de coneixement intuïtiu, i es pot interpretar com una al·legoria de la vida, amb un final gairebé kafkià. En aquest grup, també hi podem incloure «Les papallones» per tal com el protagonista ha de resoldre un enigma al pur estil borgesià a fi de poder trobar un valuós gerro de porcellana de la dinastia Song.

«Els camins de Déu», l'obra guanyadora d'aquesta edició del premi Vent de Port, és un d'aquests rars casos que es nodreixen de les dues tradicions. D'una banda, té un marcat to impressionista: el conte està clarament dominat per la percepció i la sensació. El protagonista és un vigilant d'una mina que porta una vida solitària i austera i que es converteix en heroi per un dia, tot i que al final s'acaba penedint de la seva acció valerosa. Al mateix temps, el conte també entronca amb la tradició kafkiana, no només pel tractament psicològic del personatge central, fortament marcat per un caràcter obsessiu i un cos esguerrat, sinó també per la manera com reflecteix la seva impotència davant el cruel determini de la injustícia. És admirable, aquí,

L'habilitat amb què Rosa Gurrera Martínez condueix la narració des de la complexitat emocional del protagonista: la seva existència dins l'hermètica solitud de la cabana no li reporta cap més satisfacció que el record del seu acte heroic, però, alhora, la reflexió tètrica fa avançar d'una manera densa tots els elements narratius cap a un darrer gest de ràbia i frustració extrema. Cada línia del conte ens remet, en un grau més o menys elevat, al tractament kafià dels sentiments, les angoixes i les emocions, que participen tant de la tragèdia com de la farsa.

Com sabeu, el conte és un gènere literari que demana una implicació total del lector. Aquí, a diferència del que passa en la novel·la, no és possible prescindir de cap pàgina sense que la narració perdi el sentit. Tot i això, el conte constitueix una forma essencial i, com a tal, a vegades deixa llacunes que el lector ha d'omplir amb la seva intuïció. Situem-nos ara, perquè la comprensió de l'entrellat ho exigeix, en el context dels estudis literaris: fins a mitjan segle xx, la història de la literatura havia atorgat tot el pes específic del fet literari a la figura de l'autor. Però això va canviar de manera radical en els prolífics anys seixanta del segle passat, quan diversos corrents renovadors de la teoria literària van estudiar el procés de lectura i la relació del text amb el lector, i van arribar a la conclusió que l'estructura dels textos literaris requereix un lector que els completi. És el lector, per tant, i no pas l'autor, el qui finalment produeix el significat dels textos literaris. Aleshores, el lloc on es troba la intenció i el sentit del text és en la imaginació del lector. Amb aquesta afirmació, que d'entrada pot semblar agosarada, es tornava a incidir, al cap d'un segle i una infinitat d'estudis destinats a eludir-la, en la idea romàntica que l'obra literària no reflecteix només la realitat sinó que té la capacitat de crear-la. És aquí, en conclusió, on es fa necessària la figura del lector per a completar el significat d'aquests setze contes. Al mateix temps, el lector es beneficiarà recíprocament, tal com Bloom assenyala, de les llacunes significatives que proporcionen els estils txekhovians i borgesians.

No voldria cloure aquestes ratlles sense manifestar la meva admiració pel vincle inalienable que Tremp, per mitjà de La Casa del Sol Naixent, ha establert amb la literatura. En algun dels universos alternatius que va crear Borges, segur que Tremp hi figura com una ciutat-fènix que reneix de la seva monotonia en cada lectura d'un nou llibre del premi Vent de Port. I és molt probable també que La Casa del Sol Naixent sigui un dels principis primordials d'aquest univers, ja sigui en forma de biblioteca infinita o de mirall multiplicador d'emocions i idees. El que és inqüestionable, en la nostra realitat, és que el Vent de Port s'ha consolidat com una marca literària de qualitat dins el marc actual dels premis de narrativa curta catalana. Potser algun dia, en aquest univers o en qualsevol altre de tots els possibles, algun dels autors seleccionats al llarg de la història passada i futura del premi serà pres com a model per imitar i esdevindrà el precursor d'una nova tradició narrativa, la ventdeportiana. Mentrestant, en aquest univers que ens ha estat concedit, els setze autors seleccionats en aquesta edició tenen la gran sort, com tots els anteriors des de l'any 1994, que el significat dels seus relats serà completat per la imaginació dels lectors.

JOAN GRAELL

ELS CAMINS DE DÉU

Rosa Maria Gurrera Martínez

Reus, 1953

*Que en són d'inescrutables les seves decisions,
i d'inexplorables els seus camins! Qui ha conegut
mai el pensament del Senyor?*

Carta als romans 11,33

L'home s'aixeca amb dificultat, recull el plat brut de la tauleta i, tot arrossegant la cama esquerra, se'n va cap a la cuina. Un cop allí escura el plat, omple la cafetera i la posa al foc. Mentre espera que xiuli treu dues llesques de pa de la bossa de plàstic, en retira la floridura i les posa a la torradora. Quan estan llestes les disposa al plat i les cobreix amb cura amb dos retalls de cansalada rància. Apaga el foc i aboca el cafè que ja començava a bullir en una tassa escrostonada. Torna cap a la sala d'estar amb la tassa en una mà i el plat amb el menjar a l'altra, trontollant. Li costa mantenir l'equilibri. Així són les coses, des d'aquella nit: la cama no li respon. Però ja s'hi ha acostumat; i si en algun moment hi para esment, el dol pel membre malmès se li compensa de sobres amb la fiblada d'orgull que el recorre de dalt a baix. No tothom pot dir que és un heroi. Ell sí, què caram. Per més que ja no se'n recordi ningú.

Deixa l'esmorzar a la tauleta i es torna a asseure al sofà; abans de començar, aparta com pot les engrunes de pa i altres restes que s'hi han anat acumulant des de fa dos diumenges, que va fer neteja. I és que des de fa dos diumenges, no sap ben bé per què, està pansit. Ja li passa, això, de tant en tant. Potser és que vol ploure. Ara que, ben mirat, no és fàcil veure passar les hores dins d'aquest barracot, entre quatre parets de color indefinit (si algun dia en van tenir, se'l van menjar la pols i el greixum) i sense cap més presència humana. Ni de cap altra mena,

pel que fa al cas. Va tenir gos, però ja fa anys que és mort. Fins i tot ha començat d'oblidar-ne el nom, i això que el va plorar de debò. No en va voler cap més: tot el que viu, un dia o un altre s'acaba morint.

Si algun cop ha pensat a anar-se'n d'aquest paratge abandonat, ja no n'hi queda ni memòria. On podria anar, si és vell i esguerrat i no té ni un pa a la post. Molt d'homenatge, molt de soroll: ràdio, televisió i diaris en van anar plens. Dos dies, i després prou. És així: un dia ets famós i l'endemà ja ningú parla de tu ni et recorda. La glòria dura dos dies, ja se sap. De tot plegat només n'hi ha quedat una medalla que ni tan sols és d'or: de llautó, potser. Però no pot negar que de tant en tant li dona per obrir el calaix, remenar entre els mitjons i els calçotets, i treure-la amb cura, com qui treu un tresor; aleshores és capaç de passar-se hores contemplant-la, acaronyant-la. Abans, però, la neteja a consciència, amb un parrac sucut d'aquell líquid que va comprar fa anys en un rampell, al supermercat de la gasolinera. L'olor del líquid el mareja; o potser són els fums, que li puguen al cap. Sigui com sigui, dona bo aquella mica de mareig; ajuda a perdre el món de vista. Mirar la medalla, netejar-la, deixar que el cap se'n vagi una mica mentre recorda: és la seva feblesa, una feblesa com una altra. D'alguna cosa s'ha de viure, no et fot.

Acabat l'esmorzar, no té ni esma de retirar el plat. Palpa les butxaques i hi troba una resta de cigarreta. L'encén i espera que el fum l'ajudi a passar el temps. Estossega, sent la cremor a la gola, al pit. Xucla, malgrat tot. I mentrestant, pensa.

Sí, d'alguna cosa s'ha de viure. Encara que sigui d'il·lusions. Perquè la pensió d'invalidesa només dona per malviure. No és fàcil, no senyor, arribar a finals de mes. Llàstima que no ompli la panxa, l'orgull; perquè el pit prou que l'omple, cada vegada que la memòria el porta a recórrer un cop i un altre aquells túnels foscos com gola de llop, envitricollats budells de la terra, que sort que se'ls coneix com el palmell de la mà, o ell i aquella criatura

encara hi serien. Ells, o el que en quedés: dues calaveres, uns quants ossos pelats. Però no. Perquè ell hi va saber arribar, i el va saber trobar, aquell pobrissó; i el va treure. D'alguna cosa li havia de servir haver-se passat mitja vida per aquells viaranyes de l'infern. Des que era gairebé un nen. De peó, primer; després, de vagoner; i, encara jove, de picador. Fins que els pulmons li van començar a fallar, i ja no era bo per a miner.

Tus violentament. Es treu de la butxaca un mocador rebregat, i hi escup. Respira amb pena. Apaga la burilla al plat buit: ja la pot llençar, no en trauria ni mitja xuclada més. De fet, ja s'estava cremant els dits. Inclina el cos endavant, aixeca a poc a poc amb esforç el cul del sofà agafant-se a la tauleta, estira el braç i engega el televisor. Per un instant es veu reflectit a la pantalla grisa. Fa una ganya de disgust: el que ha vist no li ha agradat. Treu el volum. Es deixa caure al sofà, es repenja al respatllet i tanca els ulls. Allí, dins del seu cap, també es veu a ell mateix. I tampoc li agrada gens. Està sol, miri on miri s'ha de veure: quin remei.

No, ja no era bo per a miner. No és que fossin gaire primmirats, els que tallaven el bacallà; però després que se'ls quedés un parell de cops estès a terra, boquejant com peix fora de l'aigua i amb els ulls que li sortien de la testa, van veure que els valia més donar-li una altra feina, i el van posar de vigilant. Li pagaven una misèria. Sort en va tenir de la barraca, que anava amb el càrrec. No tenia ni cinc, però tenia un sostre. Millor que res.

Obre els ulls i mira amunt. Un sostre. Escrostonat i amb goteres. Encara bo que aquí hi plou poc. Mira al voltant: a les parets ronyoses, als mobles escassos i atroïnats, a la finestra que s'obre sobre un no-res gris, negrós. Res del que veu li fa gaire el pes. Val més la televisió. Pensa a apujar el volum, però l'esforç que caldria fer no paga la pena: total, estan parlant de política. Sembla que estan entrevistant aquell paio del bigoti, el malparit que fa poc va negar el permís per desembarcar a aquella pobra gent que havien recollit a alta mar, i que fugia de la fam, o

El premi de contes Vent de Port és organitzat per l'associació cultural i recreativa La Casa del Sol Naixent de Tremp i amb la col·laboració de l'Ajuntament de Tremp. El premi d'enguany ha estat concedit per un jurat format per Josep Fabà, Ada Castells, Vicenç Llorca i Joan Graell. El conte guanyador ha estat *Els camins de Déu*, de Rosa Maria Guerra. L'equip de coordinació és format per Darío Albert, Elena Magrí, Roger Uriach, Mireia Venancio i Goretti Vintró, i la correcció ha anat a càrrec de Laura Aubets, Sílvia Romero, Laia Escolà i Marina Roman.

La Casa del Sol
Naixent
Pallars Jussà
Lleida

Ajuntament de Tremp
Pallars Jussà
Lleida

© de la tria: La Casa del Sol Naixent, 2019

© dels textos: els autors respectius, 2019

© del pròleg: Joan Graell Piqué, 2019

© de les il·lustracions: els autors respectius, 2019

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2020

Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: març de 2020

ISBN: 978-84-1303-184-2

DL: L 253-2020

Impress a Arts Gràfiques Bobalà, S L

www.bobala.cat

◀ imprès a lleida ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.